

Læringsverkstedet

BARNEHAGER

# ÅRSPLAN 2018-19

Læringsverkstedet  
Billingstad barnehage



*Vi får verdens viktigste verdier til å vokse*

## Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål). Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

## Formål med barnehagens årsplan

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barnehagens pedagogiske arbeid skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen. Rammeplanen påpeker at årsplanen er et arbeidsredskap for personalet som skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser. Med utgangspunkt i rammeplanen skal barnehagens samarbeidsutvalg fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

## Årsplanens funksjon

Årsplanen skal synliggjøre hvordan barnehagen omsetter barnehagelov i praksis, og arbeider målrettet for å sikre det pedagogiske arbeidet.

Ifølge rammeplanen har planlegging av barnehagens innhold og pedagogiske arbeid flere funksjoner:

- Personalet får grunnlag til å tenke og handle systematisk i det pedagogiske arbeidet
- Det gir kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen
- Synliggjør barnehagens fortolkning og realisering av rammeplanen
- Gir utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten

Barnehagens årsplan er også et viktig dokument for eier og myndighetenes oppfølging og tilsyn med barnehagen.

## Innhold

<b>Velkommen til Læringsverkstedet Billingstad .....</b>	<b>4</b>
Barnehagen vår .....	4
Visjon.....	5
Våre verdier .....	5
<b>Barnehagens formål og innhold.....</b>	<b>6</b>
Læringsverkstedets pedagogiske konsept .....	8
Lekende læring, samspill og mestring .....	9
Læringsverkstedets satsningsområde.....	10
Barnehagens satsingsområde 2018- 2019.....	11
<b>Barns medvirkning .....</b>	<b>13</b>
<b>Samarbeid mellom barnehage og foreldre .....</b>	<b>13</b>
Foreldrenes medvirkning i barnehagens innhold og planer .....	<b>Feil! Bokmerke er ikke definert.</b>
<b>Overganger .....</b>	<b>15</b>
<b>Vår pedagogiske virksomhet.....</b>	<b>16</b>
<b>Våre arbeidsmåter .....</b>	<b>17</b>
<b>Fra rammeplanens innhold og syv fagområder til Læringsverkstedets fem fagtema ...</b>	<b>18</b>
Barnehagens arbeid med fagområdene .....	19
<b>Et godt måltid .....</b>	<b>40</b>
<b>Bakgrunnsdokumenter .....</b>	<b>42</b>

## Velkommen til Læringsverkstedet Billingstad

Vi ser frem til et nytt og spennende år med fokus på lekende læring, samspill og mestring. Hver dag har vi hjerte for at hvert enkelt barn skal bli den beste utgaven av seg selv

### Barnehagen vår

Barnehagen ligger flott til i Bekkeveien 1, på Billingstad. Det er kort vei til Billingstad stasjon(tog) max 3 min, og det er ca 10 minutter til Billingstadsletta med gode bussforbindelser.

Barnehagen har parkeringsplasser i Åsløkkveien og i Bekkeveien, men vi oppfordrer alle foreldre til å gå eller sykle til barnehagen med barna sine.

Barnehagens bygning sto ny november 2016, og er bygd i terrenget og er bygd som et terrassehus i 4 etasjer.

Barnehagen har 4 avdelinger. To storebarnsavdelinger med plass til 24 barn i alderen 3 – 6 år på hver. Storebarns avdelingene holder til i 4 etasje. Navnet på storebarnsavdelingene er GRØNN og ORANGE.

I 3. etasje har vi 2 små barns avdelinger med plass til 14 barn i alderen 1 – 3 år på hver. Navnet på småbarns avdelingene er GUL og BLÅ.

I andre etasje har styrer sitt kontor. Der er også personalrom, møterom, arbeidsplasser for personalet, garderober og toaletter. I denne etasjen har vi også et flott motorikkrom med matter og klatrevegg, her er det plass til at barna kan utfolde seg fritt. Utenfor motorikkrommet er det et rom som avdelingene kan benytte etter behov, når skolestarterene har sitt opplegg holder de ofte til her.

I første etasje er det hovedinngang og så er det et lager/ vaskerom.

Bygget har to heiser slik at det skal være lett for bevegelseshemmede og folk med barnevogner å ta seg til riktig etasje.

Barnehagen har verkstederom tilpasset Læringsverkstedets pedagogikk, vi har kreativt verksted, hjerterom, språkrum og matterom. Her vil en oppleve at materiellet og leker er valgt ut fra fagområdet. Barnehagens konsept blir nærmere presentert senere i planen.

Barnehagen har to velutstyrte kjøkken for at barn og voksne sammen skal tilberede måltidene som barna spiser i barnehagen. Det blir servert 1 varmt måltid hver dag. Dette står det mer om under «et godt måltid».

Hver av avdelingene har inngang i sin etasje, i tillegg er det inngang i 2. etasje.

Uteområdet vårt er inndelt i forskjellige seksjoner med gjerde. Vi har skogen, som er et skogsområde med trær og naturtomt for lek. Dette området er flott for ulik rollelek. Vi har uteområde utenfor gul og blå med sandkasse, sykler og lekedumpe. Og vi har en plating utenfor 2. etasje som også kan benyttes til organisert / planlagt lek. Hoved utelekeområdet ligger opp mot Åsløkkveien og inneholder flere ulike lekeapparater, lekehus, store trær for skygge, sandkasse, redehuske og asfalterte veier til å sykle på. Vi har en ball-binge med plass til ulike ball-leker. Her kan avdelingene avtale seg imellom hvem som er hvor, slik at barna kan deles inn i grupper.

De barna som sover, gjør det i vognene sine på terrassen utenfor gul og blå, vi har alltid sovevakt ute.

Barnehagen har 17 årsverk. Det er 4 faste stillinger på hver avdeling, i tillegg er det styrer i 100%. Barnehagen har totalt 8 pedagogstillinger ute på avdelingene. Vi vektlegger samarbeid mellom de ulike avdelingene.

Barnehagen har også tett samarbeid med Asker kommune, blant annet med opptak, felles kurs/ opplæring og ledernetverk. Barnehagen er medlem i Private barnehagers forening (PIA), og vi har samarbeid med pp- tjenesten og Tverrfaglig samarbeidsteam i kommunen. Barnehagen har samarbeid med Billingstad skole ved overgang barnehage – skole. Barnehagen går på turer i nærområdet på Billingstad, blant annet Lyn –banen, Kjærlighetsstien og Nordengkollen.

Læringsverkstedet er en privat barnehagekjede som eier og driver barnehager i store deler av Norge. I våre barnehager får barn et godt grunnlag for livslang læring – i kunnskap, vennskap, trygghet og glede. Vårt pedagogiske arbeid med barna bygger på lekende læring, samspill og mestring.

For mer informasjon om Læringsverkstedet og våre barnehager se vår hjemmeside:

<https://laringsverkstedet.no>

## Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål).

## Visjon

Vi ser på barna som verdens viktigste verdier og det mest verdifulle vi har. Barna er verdens framtid. Vår visjon peker framover og viser vei for alt av arbeid i Læringsverkstedet:

### «VI FÅR VERDENS VIKTIGSTE VERDIER TIL Å VOKSE»

I våre barnehager arbeider vi for at alle barn skal få et best mulig grunnlag for videre utvikling, læring og et godt liv. Vi ønsker at barna skal vokse i kunnskap og mestring, i trygghet og empati.

## Våre verdier

Vi skal være «**Leken og ambisiøs**». Vi byr på oss selv og har det moro. Samtidig har vi klare mål og kraft til å nå dem.

Vi skal være «**Raus og tydelig**». Vi har takhøyde og frihet samtidig som vi har rammer og retningslinjer som gjør det trygt å være raus i møte med barn og foreldre.

## Barnehagens innhold og oppgaver

For de fleste barn er barnehagen det første trinnet i utdanningsløpet. Barnehagen bidrar til å danne et godt grunnlag for livslang læring og aktiv deltagelse for barna i et demokratisk samfunn. Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og å



sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskap, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen.

Barnehagen skal fremme:

- **Demokrati**

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og få delta.

- **Mangfold og gjensidig respekt**

Barn skal oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Barnehagen skal gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskapet.

- **Likestilling og likeverd**

Barnehagen bidrar i danningen av barnas verdier og holdninger. Vi har fokus på at barn skal møtes som likeverdige individer, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, etnisitet, kultur, sosial status, språk og religion. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering.

Hvert barn er et unikt og verdifullt menneske som skal møtes med respekt og anerkjennelse.

- **Bærekraftig utvikling**

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barnehagen skal legge grunnlaget for barnets evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet.

- **Livsmestring og helse**

Barnehagen skal bidra til barnets trivsel, livsglede, mestring og følelsen av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barnehagen skal gi barna utfordringer i et trygt miljø, og gi barn muligheter til å prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Her er det også viktig å lære barna til å ha et sunt forhold til kroppen sin. Både med tanke på mat, hvor vi jobber med matkultur og matglede gjennom et godt måltid. Men også med tanke på bevegelsesglede og aktivitet hvor vi skal dyrke barnas trang til å være i fysisk aktivitet hver eneste dag.

## Barnehagens formål og innhold

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål, 3. ledd).

Læringsverkstedets pedagogikk er vår fortolkning av innholdet i rammeplanen og ivaretar rammeplanens føringer.

Hvert barn er et unikt og verdifullt menneske som skal møtes med respekt og anerkjennelse.

### Omsorg

Hos oss skal barn oppleve at de blir ivaretatt på en omsorgsfull og varm måte. De skal møtes av lyttende og engasjerte voksne som viser nærhet og innlevelse. Omsorg har en egen-verdi og er nært knyttet til trygghet, oppdragelse og helse og preger hele barnehagedagen i vår barnehage.

Vi legger vekt på de nære relasjonene. Gjennom gode relasjoner mellom barn og voksne og mellom barn og barn skal barna utvikle tillit til seg selv og andre. Barna skal ikke bare lære å ta imot omsorg, men de skal også lære å gi omsorg; utvikle empati og nestekjærlighet for andre.

## Lek

Barn leker for lekens egen del. I lek uttrykker barn seg, og får nye erfaringer sammen med andre. Gjennom leken utvikler barn sosiale ferdigheter, empati og selvfølelse. Leken skal være den dominerende pedagogiske aktiviteten i barnehagen. Vi legger til rette for allsidig lek og varierte aktiviteter gjennom hele barnehagedagen. Barn skal erfare at lek og læring er morsomt.

I vår barnehage bruker vi de fire verkstedrommene samt uteområdet til å fremme barns lek. Våre nye lokaler med ulike rom og leker innbyr til mangfoldig lek der barna kan erfare sosial og språklig samhandling og glede i fellesskap.

## Læring

Barn erfarer og lærer i alt de gjør av lek og aktiviteter, både egeninitiert og planlagte voksenstyrte aktiviteter. I våre barnehager legger vi vekt på at barna skal få brukt hele seg og oppleve gleden ved mestring. Barn er forskjellige og lærer på ulike måter. Vi legger til rette for allsidig læring hvor barna får bruke hele seg med kropp og sanseapparat. Vårt motto er «La ikke barna være passive mottakere, men aktive deltakere».

I vår barnehage skal alle barn oppleve å lære gjennom lek. Vi tar utgangspunkt i å lære barna å kjenne og på den måten la barna medvirke i egen læring. Barnas initiativ, undring og nysgjerrighet skal være grunnlaget for læringslysten og vår oppgave er å støtte og berike denne. Vi ønsker at barna skal oppleve å bli glad i læringsprosesser, hvor veien er målet. I barnehagen lærer barna også gjennom rutiner. Ved å ha gode rutiner lærer barna å forholde seg til en hverdag som består av planlagte hendelser. Det er dette som skaper en forutsigbarhet barna kan forholde seg til, men det er også i denne forutsigbarheten de kan medvirke til endring.

## Danning

Danning er for hvert menneske en livslang prosess som handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Gjennom danning legges grunnlaget for allsidig utvikling. Barna skal erfare at de er del av fellesskapet, og å at egne og andres bidrag til fellesskapet oppleves som noe positivt. Barna skal utvikle trygghet på seg selv og egen identitet.

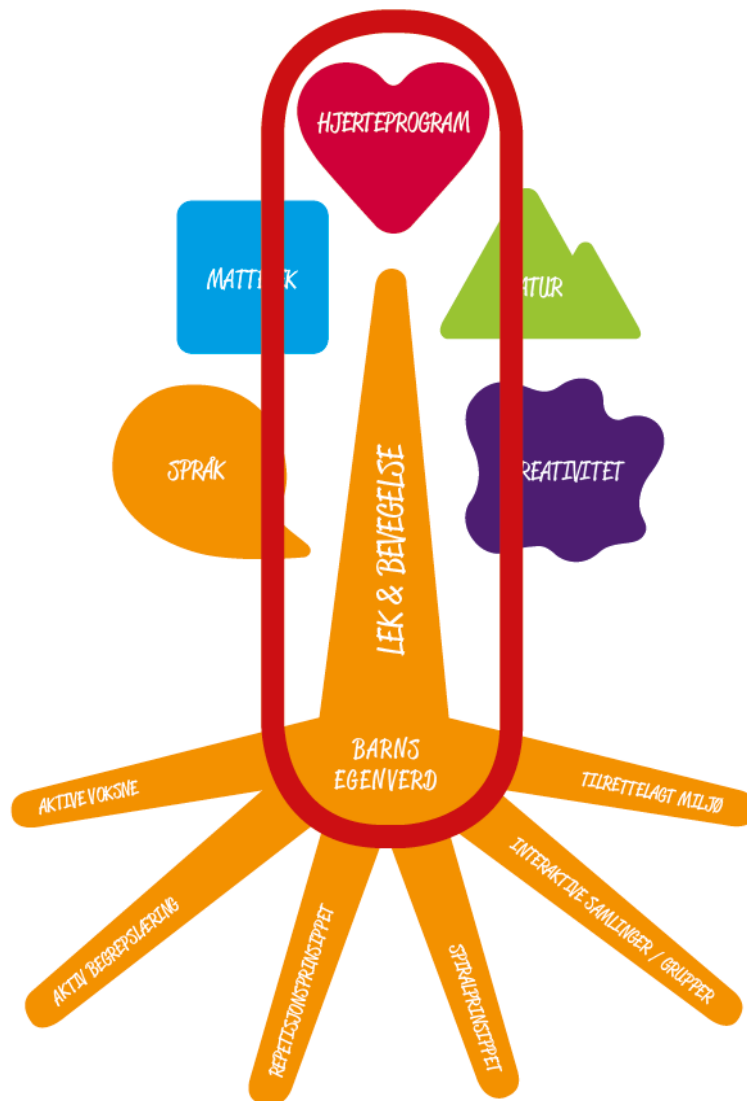
I vår barnehage skal personalet tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og støtte barns identitetsutvikling og positive selvforståelse.

Personalet skal også støtte barnas lek, engasjement og deltakelse i fellesskapet. Personalet skal også legge merke til, anerkjenne og følge opp barnas perspektiver og handlinger. Vi deler også barnegruppen opp i små grupper. Dette fordi vi vet at når en voksen har ansvar for en liten barnegruppe, blir en mer tilgjengelig for og sensitiv for hvert enkelt barn. For å leve opp til dette følger vi Læringsverkstedets tre kvalitetsstandarder: Varme mennesker– faglig best– trygghet.

## Læringsverkstedets pedagogiske konsept

Den norske barnehagetradisjonen bygger på et helhetlig læringsyn. Læringsverkstedet har utviklet et pedagogisk konsept som ivaretar dette perspektivet. Med **Hjerteprogrammet** og **Lekende læring, samspill og mestring**, ivaretar vi barnehagens samfunnsmandat (Lov om barnehager, 2005) og rammeplanens føringer for barnehagens innhold og oppgaver. Omsorg og lek, læring og danning er svært viktige elementer i grunnlaget for Læringsverkstedets pedagogikk.

Barns egenverd er kjernen i vårt pedagogiske konsept og sentralt i alt vårt arbeid. Hvert enkelt barn er kompetent og har iboende ressurser som skal få komme til uttrykk og utvikles i barnehagen. Barns egen nysgjerrighet og undring legger grunnlaget for livslang læring. Barn skal støttes og oppmuntres til å uttrykke seg, bli synlig og ha rom for medvirkning. For oss handler det om å gi barn rom, i både i fysisk og psykisk forstand, for å uttrykke seg sammen med andre. Hvert enkelt barn skal oppleve å bli sett, hørt og forstått av anerkjennende, tydelige og ansvarsfulle voksne.



*Lekende læring, samspill og mestring*



## Lekende læring, samspill og mestring

Med lekende læring, samspill og mestring skal vi gi barna grunnlag til å utvikle seg, og bli den beste utgaven av seg selv. Et av barndommens særpreg er samspill i lek, der initiativ, fantasi og engasjement vil kunne finne sted. Barn skal få undre seg og stille spørsmål, søke opplevelser og gjøre erfaringer på egne læringsarenaer. Barnehagen skal gi rom for barns ulike perspektiver og opplevelsesverdener.

Vi bruker aktivt våre fire verkstedrom, de ulike uteområdene samt turer i nærmiljøet for å legge til rette for et allsidig og godt leke- og læringsmiljø. Hver avdeling har i løpet av uken tilgang til hvert enkelt verkstedrom, og en turdag i uken. Vårt uteområde består av det vi kaller «Hundremeterskogen», den store lekeplassen, et mindre inngjerdet gressområde og et lekeområde tilknyttet småbarnsavdelingene for de yngste barna. Det er varierte områder som åpner for inndeling i mindre grupper også i utetiden i barnehagen.

Leken er grunnsteinen i vår barnehage, og hos oss jobber vi for å skape gode vennsksrelasjoner. Gjennom «Handlingsplan mot mobbing i barnehagen» og Hjerteprogrammet utvikles barnas sosiale kompetanse og øye for andre. Hjerteprogrammet omhandler kategoriene «jeg», «du» og «vi» og er med på å skape respekt for seg selv og andre i vennerelasjonen.

Som voksen i barnehagen skal man være en god rollmodell for barna. Hos oss skal vi ha aktive og anerkjennende voksne som tar seg tid til å lytte til barna. Vi møter barna med genuin interesse og opplevelsen av å bli tatt på alvor. Gjennom veiledning og kursing i Læringsverkstedets akademi styrkes de voksne i sitt arbeid med å utvikle gode relasjoner med og mellom barn, også i forhold til sitt pedagogiske og faglige virke. Arbeidet i barnehagen har en faglig forankring og personalets kompetanse om barns utvikling bidrar til et godt og utviklende læringsmiljø for barna.

## Læringsverkstedets satsningsområde

**Relasjonskompetanse** - Lokalt best, med gode relasjoner som en rød tråd i alt vi gjør.

Barns trivsel er den voksnes ansvar, og gode relasjoner er avgjørende i dette samspillet. Vi tror på at gode relasjoner, som en rød tråd i alt vi gjør, hever kvaliteten i barnehagen. Det bidrar til å skape et godt psykososialt leke- og læringsmiljø, der alle barn er inkludert.

Hele livet vårt formes gjennom relasjonene vi har til andre mennesker. Kvaliteten på relasjonene og samhandling ansatte og barn mellom barn er særlig viktig for kvalitet i barnehagen. Å utvikle gode sosiale ferdigheter, empati og vennskap i barndommen er viktig for å kunne utvikle et godt selvbylde. Gode relasjoner vil igjen få betydning for trivsel, utvikling og læring.



**Vi skal skape en barnehage det stråler av!**

## Barnehagens satsingsområde 2018- 2019

### Barnehagens satsingsområde

Barnehagens satsningsområde er «**Lek og gode vennskapsrelasjoner**»

Det er viktig å legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet. Barna skal oppleve trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen.

Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og felleskap og bidrar til en positiv selvfølelse.

Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Leken er viktig og har sin egenverdi og det er viktig at alle barn får gode venner og føler seg verdifulle. Lek er barnas uttrykk og gjennom den speiler de omverden. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne.

#### Vi vil:

- Hjelp barna til å etablere og bevare gryende vennskap
- Skape et trygt å inkluderende miljø
- Legge til rette for lek
- Sette i gang lek
- Være aktive voksne

#### Hvordan vi vil jobbe med dette:

- I samlinger ha fokus på hva det er å være en god venn
- Støtte barn som har vanskelig for å bli med i lek
- Planlegge lek og aktiviteter i store og små grupper
- Være voksne som er rollemodeller og aktive i leken
- Legge til rette for fri lek og voksenstyrt lek og aktivitet
- Bruke Læringsverkstedets verktøy fra hjerteprogrammet og handlingsplan mot mobbing.

**Hovedmål: Alle barna skal oppleve vennskap i barnehagen.**

### Kommunens satsingsområde

#### **Kommunens satsningsområde**

Asker kommune har flere satsingsområder dette året:

Et satsningsområde i barnehage og skole dette året er «Realfag og digitalisering». I barnehagen jobber vi med områder som omfatter dette, bl.a. gjennom fagområdene Matte/motorikk og Natur/utedag og ved å ha «månedens eksperiment».

Fagområdet matte/motorikk omfatter lekende læring og undersøkende arbeid med sammenligning, plassering, orientering, former, mønster, tall m.m.

Fagområdene og den måten vi jobber på er knyttet om mot rammeplanen som sier at «Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger tilrettelegge for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, i natur og stimulere til barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Barnehagen legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring.

Barnehagen skal legge til rette for at barn blir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener og oppleve tilhørighet til naturen».

### Vi vil: -

Ha samlinger på fagdagen matte/motorikk der vi er innom de forskjellige områdene

- Bruke begreper i hverdagssituasjoner som går på størrelse, mål og vekt, plassering osv.
- Gå turer i nærområdet, i skog og mark der får oppleve naturen, dyr, årstider osv.
- Ha månedens eksperiment der barna får undre seg, utforske, og der vi kan vekke barnas nysgjerrighet.

### Vi ønsker også å legge til rette for:

- Pedagogiske aktiviteter på nettbrett, tilpasset alder
- Bruk av kamera med de eldste

### **Hovedmål: At realfag og digitalisering blir en del av barnas hverdag**

Videre så har Asker kommune satsingsområder i forhold til

- Tidlig innsats – være tidlig på banen i barns liv for å skape god oppvekst.
- Trygt og godt læringsmiljø. Ressurspersoner i kommunen er tilgjengelige for barnehagene for veiledning, støtte og faglig påfyll for å heve det faglige nivået i alle barnehagene i kommunen.
- Årshjul for overgang barnehage til skole slik at skolene og barnehagene samarbeider godt.
- Tidlig registrering av språklig utvikling (TRAS), alle kommunens barn går jevnlig gjennom språkkartlegging for å sikre god språkutvikling.



## Barns medvirkning

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for, og oppmuntre til at barna kan få uttrykke sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. Barnehageloven §3 og §3, grunnloven §104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12 nr.1. Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta (Kunnskapsdepartementet, 2017). For å oppfylle rammeplanens intensjoner krever det at barnehagepersonalet er lydhøre og anerkjennende i sin kommunikasjon med barna.

Gjennom Læringsverkstedets fem fagdager jobber vi i vår barnehage aktivt for å skape barnas grunnlag til å møte verden. I hjerteprogrammet lærer barna at deres stemme skal bli hørt og at mangfold, respekt og likeverd er grunnsteinene for læring hos oss. Vi tar barns medvirkning på alvor og tar utgangspunkt i barnas interesser i vårt arbeid med fagdagene. Ved å være aktiv deltaker i hjerteprogrammet, matte, språk, kreativitet og natur lærer barna å mestre egen utvikling samt relasjoner til naturen og barn og voksne rundt.

I Læringsverkstedet har vi en egen «Handlingsplan mot mobbing i barnehagen». Planen gir kunnskap om mobbing og setter fokus på forebyggende arbeid i barnehagen. Gjennom vår visjon «Vi får verdens viktigste verdier til å vokse» fokuserer vi på lekende læring, samspill og mestring. Handlingsplanen tar utgangspunkt i disse verdiene som bidrar til arbeidet for et godt psykososialt læringsmiljø i barnehagen.

## Samarbeid mellom barnehage og foreldre

**Vi skal sammen skape en sosial læringsarena som setter gode spor** er vårt løfte til foreldrene. Foreldresamarbeidet skal alltid ha barnas beste som mål.

Samarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får innflytelse på barnehagens arbeid med å skape et helhetlig omsorgs-, leke- og læringsmiljø for barnegruppen.

Barnehagene i Læringsverkstedet har både foreldreråd og samarbeidsutvalg, slik barnehageloven stiller krav om.

### Foreldreråd

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

### Samarbeidsutvalg

Samarbeidsutvalget (SU) skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og barnehagens samarbeidsutvalg.

## Foreldre- medvirkning i barnehagens innhold og planer

### Informasjon og kommunikasjon:

Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeid og god dialog med foreldrene. Hver måned lager hver avdeling månedsplan og månedsrapport med informasjon. Denne blir lagt inn på MyKid og hengt opp på oppslagstavla i garderoben. Annen viktig informasjon blir også gitt via MyKid

Barnehagen har minst 1 foreldremøte pr. år. Barnehagen og SU vil i løpet av året invitere til ulike arrangement. Det er en fin mulighet for foreldre til å bli bedre kjent med barnehagens arbeid, de ansatte og andre familier.

Barnehagen informerer foreldreråd og samarbeidsutvalg for å sikre deres medvirkning i saker som angår dem, dette kan være matpenger, prosjektarbeid i barnehagen, arrangement i barnehagen, arbeid med barnehagens årsplan mm.

### Samarbeid om det enkelte barn:

Daglig dialog og gjensidig utveksling av informasjon om det enkelte barn er viktig. Ved levering om morgenen må foreldre si ifra dersom barnet har sovet dårlig eller andre ting slik at barnehagen kan ta hensyn til dette. Syke barn skal holdes hjemme, og barnehagen skal ha beskjed om dette. Barnehagen skal gi foreldrene tilbakemelding om hvordan dagen i barnehagen har vært.

For at barnehagen skal kunne gjennomføre planer og varierte aktiviteter er det viktig at foreldre sørger for gode klær til bruk ute og inne. Barnehagen har utarbeidet en veileder til klær vi erfarer at barn trenger i barnehagen.

Ved oppstart og (overgang til storbarnsavdeling) inviterer barnehagen til en startsamtale for å bli kjent med familien og avklare behov og forventninger. Barnehagen gir tilbud om 2 foreldresamtaler pr. år. Ellers kan det avtales ved behov. Det er lav terskel for å avtale en samtale, og vi oppfordrer foreldre til å ta kontakt med oss dersom de lurer på noe eller er misfornøyd med noe. Når det gjelder barn som har spesielle behov eller trenger ekstra støtte er det viktig med enda tetter samarbeid og dialog.

## Viktige datoer for 2018/2019

### **PLANLEGGINGSDAGER: 17.08.18, 21.09.18, 02.01.19, 23.04.19, 31.05.19.**

25.09.18	Foreldremøte kl 1730 - 2030.
Uke 39	Brannvernuke.
24.10.18	Innsamlingsaksjon for Zulufadder og markering av FN dag med cafe. Foreldre, søsken, besteforeldre er hjertelig velkommen!
13.12.18	Luciamarkering – foreldre er hjertelig velkommen!
19.12.18	Nissefest
Uke 52, uke 1	Barnehagen holder julestengt 24 – 26.12. samt 31.12 og 01.01.



Jan/Feb	Skiskole for førskolebarna
28.02.19	Karneval
12.04.19	Påskefrokost – foreldre er hjertelig velkommen!
Uke 16/17	I påskeuken er barnehagen åpen 15/4 og 16/4. Onsdag 17/4 stenger vi kl 12.
Uke 18	Trafikkuke
16.05.18	Maifest
05.06.19	Sommerfest – foreldre er hjertelig velkommen!

## Overganger

En overgang fører til endringer i barnets rammer og rutiner. Det å begynne i barnehagen skal oppleves som en god start, både i forhold utvikling av trygghet og tilhørighet. Tilvenning, trygghet og tilhørighet er nøkkelord i forbindelse med alle overganger i løpet av barnehagetiden.

## Fra hjem til barnehage

Når et barn har fått plass i barnehagen sendes det ut et informasjonsbrev til foreldrene med informasjon om barnehagen, Læringsverkstedets planverk m.m. Det blir også sendt ut et velkomstbrev med dato for en besøksdag og en oppstartsdato. På besøksdagen kommer barnet til barnehagen sammen med en eller begge foreldrene. Besøket varer ca en time og barnet får leke litt for å bli litt kjent med avdelingen og barn og voksne som er der. Foreldre og barnet blir også vist rundt i barnehagen.

Foreldrene er med i barnehagen den første dagen som kun er et par timer. De følgende dagene går foreldrene fra barnet en kort stund og etter hvert litt lenger. Det er viktig at foreldrene er tilgjengelige og kan komme tilbake hvis barnet trenger det. De første dagene har vi fokus på at barnet etablerer relasjoner og knytter seg til en eller flere av personalet og andre barn. Noen barn, spesielt de yngste kan trenge en lenger tilvenningsperiode og man må se hvert enkelt barns behov.

## Fra småbarn- til storbarnsavdeling

Barna som går på småbarnsavdeling og skal flytte over til storbarnsavdeling trenger også god tid til tilvenning og tilknytting. Det gjøres ved at personale fra småbarnsavdelingen går sammen med den/de barna som skal begynne på stor avdeling og besøker den. Dette skjer flere ganger i løpet av mai/juni. De små barna får da god tid å bli kjent og trygg på ny avdeling og med barn og voksne som er der.

Til de barna med foreldre som skal bytte avdeling vil de også bli sent ut et velkomstbrev med oppstartsdato og de vil også få en primærkontakt som gir de ekstra oppmerksomhet og omsorg ved oppstarten.

## Fra barnehage til skole

Vi samarbeider med foreldre og skole for å sikre at barna er forberedt på skolestart. For våre «skolestartere» har vi en intensjon om å gjøre det siste året i barnehagen litt spesielt. De skal oppleve den avsluttende tiden i barnehagen som spennende, utfordrende og en tid hvor iveren etter å erobre nye kunnskaper skyter fart.

Førskolebarna kommer til å ha turopplegg hele høsten frem til jul! Vi vil legge vekt på selvstendighetstrening og sosialt fellesskap i gruppa på disse turene. Vi vil legge til rette for mange spennende opplevelser på mandagene når de legger ut på turer både i nærmiljøet og på litt lengre ekspedisjoner. Fra januar og frem til vinterferien får førskolebarna tilbud om å gå på skiskole som førskoleaktivitet. Utover senvinteren og våren skal vi ha mer fokus på mer klassiske skoleforberedende aktiviteter.

Som skoleforberedende aktiviteter legges det vekt på ferdigheter som barnet har bruk for ved skolestart; sosial kompetanse, samspill, selvstendighet, vente på tur, rekke opp hånden m.m. Læringsverkstedet har planer med detaljert innhold som dekker alle fagområdene.

Barnehagen gir skolen opplysninger om barnet, dette for å legge til rette for en god og trygg overgang fra barnehage til skole.

Barnehagen må ha samtykke fra foreldre for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.

## Vår pedagogiske virksomhet

### Planlegging

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle systematisk i det pedagogiske arbeidet. Barnehagen er forpliktet til å begrunne, planlegge, vurdere og dokumentere at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Pedagogene og det øvrige personalet har avsatt tid til å planlegge og forberede aktiviteter med barna hver uke.

I barnehagen vil vi dette året fortsette med å implementere den nye rammeplanen, som gjelder fra 1.august 2017, i arbeidet og planleggingen vår. Dette vil vi blant annet gjøre ved å jobbe mer med Læringsverkstedets pedagogiske konsept. Dette er også aktuelt og overførbart til arbeidet med satsningsområdene som er Lek og gode vennskapsrelasjoner, Realfag og digitalisering og også i Handlingsplan mot mobbing som er utarbeidet av Læringsverkstedet.

### Dokumentasjon

Rammeplanen fastslår at dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet inngår som en viktig del av barnehagens arbeid. Dokumentasjonen skal gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, erfarer, lærer og gjør i barnehagen, samt vise hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen.

Vi vil bruke Mitt barn til å legge ut bilder og skrive en kort dagsrapport/kommentar til bildene. Ved å observere barna i samspill, lek og aktiviteter og gjennomføring av TRAS (tidlig registrering av barns språkutvikling) kan vi også dokumentere barnas utvikling og legge til rette for videre arbeid. Gjennom dokumentasjon får vi innsikt i barns lek, læring og utvikling og et godt grunnlag for egen refleksjon over barnehagens arbeid men innhold og oppgaver.

I månedsplan og månedsrapport blir det synliggjort hva hver enkelt avdeling planlegger og gjennomfører av aktiviteter, temaer, prosjekter osv.

## Vurdering

Det pedagogiske arbeidet skal vurderes – det vil si beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Systematisk vurdering legger grunnlag for utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon.

Det gjøres kvartalsvis evalueringer av det pedagogiske treet og våre måleparametere.

Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnehagen deltar hvert år i en foreldreundersøkelse/brukerundersøkelse. Ved å gjennomgå resultatet av den kan vi også gjøre en vurdering av eget arbeid og legge det som grunnlag for videre arbeid. Foreldresamtaler og samtaler med barna er viktig da deres erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsarbeidet.

## Våre arbeidsmåter

Barnehagen benytter ulike arbeidsmåter for å ivareta enkeltbarn, barnegruppe og lokalmiljø:

**Prosjektarbeid** – tar utgangspunkt i barns initiativ/interesser, deres undring leder utvikling av innhold og prosess i prosjektet. Dette er en måte hvor barns medvirkning kan ses som praksis i barnehagen.

**Temaarbeid** - styrer og pedagoger utarbeider innhold og prosess i samarbeid med barnehagens øvrige medarbeidere

**Repetisjon** - repetering av kjernestoffet i våre fem fagtema.

**Spiralprinsippet** – sikrer en systematisk, helhetlig og kontinuerlig utvikling av barns ferdigheter, kunnskap og læring innenfor alle fagtemaer. Sikrer på den måte progresjon.

**Digital praksis** – bidrar til barnas lek, kreativitet og læring. Utøve digital dømmekraft og legge til rette for barnas utforskning,

Vi jobber kontinuerlig med rammeplanens syv fagområdene som ligger i de fem fagdage vi har gjennom uken. I hvert fagområde har vi samlinger der barna blir delt inn i grupper. Det er planlagt et felles tema for hele barnehagen, «Zulufadder», der vi jobber på tvers av fagområdene. I løpet av våren er det avsatt tid til et prosjekt som hver enkelt avdeling planlegger sammen med barna.

Gjennom å ta utgangspunkt i og å følge Læringsverkstedet progresjonsplan innenfor de forskjellige fagområdene sikrer vi både repetisjon og spiralprinsippet.

## Fra rammeplanens innhold og syv fagområder til Læringsverkstedets fem fagtema

Rammeplanen gir føringer for et helhetlig arbeid som skal sikre alle barn gode utviklingsmuligheter og trivsel. Barnehagens pedagogiske tilbud skal romme innhold fra rammeplanens syv fagområder.

Vi arbeider systematisk og kontinuerlig med alle rammeplanens fagområder. Læringsverkstedet har valgt å fortolke og sette rammeplanens syv fagområder sammen til fem fagtemaer. Det bidrar til god organisering og progresjon i vårt pedagogiske arbeid. Hvert fagtema har et eget ikon som går igjen i materiell som barnehagen bruker i sitt arbeid. Rammeplanens fagområde *Kropp, bevegelse, mat og helse* er en del av selve kjernen i vårt pedagogiske konsept og inngår derfor som del av alle innhold og arbeid med alle våre fem fagtema.



**Hjerteprogrammet** er utviklet av Læringsverkstedet som et verktøy for barnehagens arbeid med sosial kompetanse innen kategoriene JEG, DU og VI. Hjerteprogrammet er for oss formålsparagrafen i praksis. Det dekker rammeplanens fagområde Etikk, religion og filosofi, samt elementer i rammeplanens fagområde Nærmiljø og samfunn, Kropp, bevegelse, mat og helse, samt temaet bærekraftig utvikling.



**Språk** dekker rammeplanens fagområde Kommunikasjon, språk og tekst og inneholder alle elementer som sikrer at barnehagen arbeider med et godt språkmiljø og språkutvikling for alle barn. Fagtemaet Språk inngår som en naturlig del i alt av barnehagens arbeid og hverdagsaktiviteter



**Mattelek** rommer innholdet i rammeplanens fagområde Antall, rom og form. Mattelek for skolestarterne er en viktig del av dette fagtemaet i barnehagen. Barnehagens arbeid med fagtemaet Mattelek lar barn leke og erfare matematikk på en variert måte og som gir en begynnende matematisk forståelse.



**Kreativitet** favner barnehagens arbeid med rammeplanens fagområde Kunst, kultur og kreativitet. Kreativitet et omfattende fagtema og er svært ofte del av barnehagens pedagogiske arbeid med våre andre fagtema.



**Natur** dekker rammeplanens fagområder Natur, miljø og teknologi og Nærmiljø og samfunn. I vårt fagtema Natur inngår biologi, fysikk, kjemi, zoologi og geologi som viktige temaer som barnehagen skal inkludere og la barna gjøre erfaringer med i arbeidet med dette fagtemaet. Rammeplanens fagområde Kropp, bevegelse, mat og helse er også del av fagtemaet Natur.

## Barnehagens arbeid med fagområdene



Læringsverkstedets pedagogiske innhold kjennetegnes av systematisk arbeid. Barnehagen skal arbeide systematisk og variert med fagtemaene. Vi arbeider tverrfaglig. Det er derfor svært sjelden at vi arbeider med kun et av rammeplanens fagområder alene.

Barn erfarer og lærer hele tiden. Formelle og uformelle lærings situasjoner vil naturlig inneholde elementer fra flere fagområder. I våre barnehager bruker vi alle hverdagsaktiviteter, som for eksempel påkledning, turer, utetid, lek og måltider bevisst i vårt pedagogiske arbeid. I sosialt samspill og lek oppstår spontane situasjoner og kommunikasjon knyttet til alle fagområdene.

Alle barn skal få et godt pedagogisk tilbud. Barnehagen skal gi barna en god hverdag med vennskap, lek og læring samtidig som den legger et godt grunnlag for barnas videre læring og utvikling. (Meld. St. 19 (2015-2016) Tid for lek og læring)

Denne høsten/vinteren vil vi i Læringsverkstedet Billingstad barnehage jobbe systematisk med disse fagområdene ved at vi fra Oktober vil fordype oss i et fagtema i måneden i 5 måneder fremover. Vi tenker det vil styrke både barnas og de voksnes forståelse av fagområdene og vil gi de muligheten til å gå mer i dybden og jobbe prosjektbasert og naturligvis også tverrfaglig. Til våren skal vi evaluere og vurdere om hvordan vi fortsetter å jobbe med fagområdene.



### HJERTEPROGRAMMET 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	TEMAER
FASE 1: JEG	Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selv bilde, og får kjennskap til sin identitet: "Hvem er jeg?" Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem. Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte.	<ul style="list-style-type: none"> <li>○ Hvem er jeg?</li> <li>○ Mine følelser</li> <li>○ Jeg vil!</li> </ul>

<b>FASE 2: DU</b>	Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det. De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og dele på leker og utstyr. Vi ønsker å gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.	<ul style="list-style-type: none"> <li>○ Hjerte for andre</li> <li>○ Jeg kan stoppe opp å tenke meg om</li> <li>○ Vennskap</li> </ul>
<b>FASE 3: VI</b>	Barna skal få lære å fungere sammen med andre barn i en gruppe. Vi vil at det skal være morsomt å være sammen, med plass for masse glede, lek og tøys og tull.	<ul style="list-style-type: none"> <li>○ Sosiale øvelser</li> <li>○ Glede og humor</li> </ul>
<b>Voksenrollen</b>	<p>Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap</p> <p>Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet.</p> <p>Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.</p>	<p>Tid og rom til lek- skape gode, nære relasjoner og bygger tillit.</p> <p>Skape trygghet, tilhørighet og tilknytning.</p> <p>Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse</p> <p>Anerkjennende kommunikasjon Skape situasjoner for lek og læring hånd i hånd, og veilede/støtte barnet i lek og daglige gjøremål</p> <p>Voksne med god relasjonskompetanse som viser nærhet, varme, raushet og velvilje Undre oss sammen, være nysgjerrige og utforskende. Støtte barnets kunnskapstørst</p>



## HJERTEPROGRAMMET 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	TEMAER
<b>FASE 1: JEG</b>	<p>Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selvbilde, og får kjennskap til sin identitet:” Hvem er jeg?”</p> <p>Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem. Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte. Vi</p>	<p>Lage bilder av familien og bruke det som utgangspunkt for hvem jeg er, familien og slekten min.</p> <p>Bildelotto om kroppen.</p> <p>Fotocollage om følelser.</p> <p>Dramatisere. Bruk gjerne bøkene om Albert Åberg.</p> <p>Stoppsangen fra basispakken.</p> <p>Lage selvportrett, lage</p>



	<p>ønsker også å bidra til at de tar vare på seg selv og sitte eget sårbare hjerte ved å bli oppmerksom på at man kan gå sin vei eller si fra om vanskelige ting til trygge voksne</p>	<p>fot/hånd/fingeravtrykk. Ordensbarn. Tegne hva du vil bli. Øve oss på å holde på gode hemmeligheter. Dramatisere fantasier. Bruke hjerteprogrammet.</p>
<b>FASE 2: DU</b>	<p>Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det. De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og lære hvordan man kan bli venner igjen når man har krangla. Gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.</p>	<p>Hermegåsa, Rollespill. Se på forskjeller og ulikheter mellom barna. Lage ” høydestav”. Følelsetrening. Kongen befaler. Den stygge andungen.</p>
<b>FASE 3: VI</b>	<p>Barna skal få lære å fungere sammen med andre barn i en gruppe. Vi vil at det skal være morsomt å være sammen, med plass for masse gedefyllt lek og tøys og tull. Vi vil også sette deres eget privilegerte liv i verdens rikeste land i en større sammenheng, ved å lære noe om barn i andre land.</p>	<p>Rollespill med aktuelle historier som har foregått i gruppa. ” Stole på hverandre” leker. Trekke ukas Hjertebarn med tilhørende roserunde. Sansemotoriske aktiviteter Fokus på nærmiljø Zulufadder</p>
<b>Voksenrollen</b>	<p>Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap</p> <p>Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet.</p> <p>Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.</p>	<p>Tid og rom til lek- skape gode, nære relasjoner og bygger tillit.</p> <p>Skape trygghet, tilhørighet og tilknytning.</p> <p>Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse</p> <p>Anerkjennende kommunikasjon Skape situasjoner for lek og læring hånd i hånd, og veilede/støtte barnet i lek og daglige gjøremål</p> <p>Voksne med god relasjonskompetanse som viser nærhet, varme, raushet og velvilje både mot barn, foreldre og kolleger.</p> <p>Undre oss sammen, være nysgjerrige og utforskende. Støtte barnets kunnskapstørst</p>



## SPRÅK 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>RIM / REGLER</b>	Bli kjent med ulike rim, regler og sanger	Bruk av konkrete. Bruk av sing-sang kort. Repetisjon skaper trygghet og mestringsglede. Fokus på kroppsbevegelser. Blant annet bruke disse reglene: "Sjo-bang- sjokolademann" "Epler og pærer" "Sang, Klang, Tobben og Bang"
<b>GJENKJENNE/FORME/ SKRIVE NAVNET SITT</b>	Bli kjent med bokstav/ene og navnet sitt	Slå stavelsene med hender eller instrumenter. Navnet står skrevet på barnets plass og gjenstander i barnehagen. Navnsanger. Lage spisebrikker til hvert enkelt barn med navn og bilde på.
<b>LESERETNING</b>	Vi gjør oss kjent med ulike bevegelser og barnets navn	La fingeren gli med teksten når vi leser bøker. Konsekvent bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende.
<b>LOGOGJENKJENNING</b>	Barna skal øve opp evnen til å kunne gjenkjenne logoer:	Bruker logoer bevisst i hverdagen. Bli kjent med blant annet logo for været, logoene til dagstema, sitt eget navn.
<b>MOTSETNINGER</b>	Barna blir kjent med ulike motsetninger: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Stor – liten</li> <li>• Tung – lett</li> <li>• Kald – varm</li> <li>• Mørk – lys</li> <li>• Hard - myk</li> </ul>	Vi bruker sansene våre til å utforske ulike konkrete i arbeidet med motsetninger. Vi er bevisste på å bruke det i garderobesituasjon, lek, under måltid osv.
<b>LYDER/UTTALE</b>	Opparbeide evnen til å lytte og skille mellom og uttale ulike lyder	Vi jobber med: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Regler, rim og sanger</li> <li>• Lydklosser</li> <li>• Imitere dyrellyder</li> <li>• Samtaler</li> <li>• Tekstformidling</li> <li>• Øve på språklydene</li> </ul>

<b>RYTME/STAVELSER</b>	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten	Bruk av regler, rim og sanger for å gjøre barna bevisste. Vi markerer stavelsene i ulike ord og i barnas navn ved å klappe, knipse, bruke rytmeinstrumenter
<b>TEKSTFORMIDLING</b>	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bildebøker</li> <li>• Flanellograf</li> <li>• Dramatisering</li> <li>• Bruk av konkrete/ hånddukker</li> <li>• Sanger, rim og regler</li> </ul>
<b>EVENTYR</b>	Bli kjent med ulike eventyr <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pannekaka</li> <li>• Gullhår og de tre bjørnene</li> <li>• Bukkene Bruse</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fri fortelling</li> <li>• Dramatisering</li> <li>• Bruk av konkrete</li> <li>• Eventyrbøker</li> </ul>
<b>FORTELLINGER</b>	Bli kjent med ulike barnelitteratur	Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle bildebøker og andre fortellinger i samlingsstund og smågrupper. Fokus på gjentakelse av fortellingene.
<b>TEKSTSKAPNING</b>	Lage egne fortellinger/historier	Barna lager egne fortellinger som den voksne skriver ned. Fortellingene blir senere lest opp, slik barnet selv fortalte det
<b>BIBELHISTORIER</b>	Bli kjent med juleevangeliet og påskefortellingen	Enkel formidling av tekstene, støttet av konkrete. Fokus på begreper i tekstene: Jesusbarnet, engel, sau, stjerne og esel
<b>BEGREPSTRENING</b>	Vi gjør oss kjent med begreper innenfor ulike temaer	Bruk av litteratur, rim, regler og sanger Kims lek Samtaler, utforskning og lek rundt konkrete og bilder Voksnes benevning av begreper Bruk av billedlotto/pusselspill Aktiv bruk av språk ved alle mulige situasjoner



## SPRÅK 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>RIM / REGLER</b>	Bevegelse og rytme. Barna skal oppleve glede og spenning i bruk av rim, regler og sanger. Bli kjent med ulike rim, regler og sanger, knyttet til ulike temaer	Årstider, månedsanger. Rim og regler. Jul og påske. Bursdag. 17. mai.  Bruk av konkreter. Bruk av Sing-Sang kort. Repetisjon og gjentakelse skaper glede og trygghet. Fokus på enkle kroppslige bevegelser Bruke instrumenter
<b>GJENKJENNE/FORME/ SKRIVE NAVNET SITT</b>	Bli kjent med bokstavene og navnet sitt i skrevet og muntlig form.	Navnelapper, navnepuslespill. Fallskjermlek og forskjellig lek/forming av sine bokstaver. Barnas navn står skrevet på stolene og på garderobeskap. Synge navnesanger jevnlig i samlingsstundene. De eldste barna begynner og kunne skrive / forme navnet sitt med ulike materialer. De navner selv ting de har laget.
<b>LESERETNING</b>	Bli kjent med leseretningen fra venstre til høyre	Årstidsanger. Regleplakater. Alfabetet. Lese bøker. La fingeren gli med teksten når vi leser i bøker. Konsekvent å bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende
<b>LOGOGJENKJENNING</b>	Gjenkjenne ulike logoer fra barnas hverdag.	Læringsverkstedet, Exit, WC, Matbutikker, Lekelogoer, Trapp, Heis  Bruk av Sing-Sang-kort. Bruke logoene for fagområde. .
<b>MOTSETNINGER</b>	Bli kjent med ulike motsetninger som kort-lang, tung-lett, surt-søtt, mørk-lys, kald-varm og liten-stor	Sanseleker, motsetningskort, lotto, konkreter. Vi bruker alle sansene til og utforske ulike gjenstander. Vi skal bevisst bruke dette i barnehagehverdagen
<b>LYDER/UTTALE</b>	Opparbeide evnen til å lytte, skille mellom, og uttale ulike lyder	Billedlotto, Lydotto, ABC-sangen, hviskeleken, øve opp  Vi jobber med:

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Regler, rim og sanger</li> <li>- Regle om musa som vasker huset sitt (munnmotorikk)</li> <li>- Lydlotto</li> <li>- Imitere dyrelyder</li> <li>- Samtaler</li> <li>- Øve på språklydene</li> </ul>
<b>RYTME/STAVELSER</b>	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten. Vi øver på å lytte og lage rytmer.	Klappe stavelser i navn og begreper. Klappesanger og leker. Vi bruker regler, rim og sanger. Vi skal høre rytmen / stavelsen i barnas navn ved hjelp av å klappe, knipse eller bruke rytmeinstrumenter.
<b>TEKSTFORMIDLING</b>	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Litteratur lett tilgjengelig for barna</li> <li>• Høytlesing</li> <li>• Dramatisering, både med egen kropp og ved hjelp av hånddukker</li> <li>• Bruk av enkle konkrete</li> </ul>
<b>EVENTYR</b>	Bli kjent med ulike eventyr. <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pannekaka</li> <li>• Bukkene Bruse</li> <li>• Rødhette og ulven</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Høytlesing av eventyr</li> <li>• Dramatisering</li> <li>• Konkreter</li> </ul>
<b>FORTELLINGER</b>	Bli kjent med ulike fortellinger  Barna skal blant annet bli kjent med bøkene om: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Karsten og Petra</li> <li>• Lillesøster</li> <li>• Thomas og Emma</li> <li>• Muldvarpen som ville vite hvem som hadde bæsjet i hodet hans</li> </ul>	Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle bildebøker og andre fortellinger i samlingsstund/smågrupper. Vi har fokus på gjentakelse av fortellingene.
<b>TEKSTSKAPNING</b>	Lage egne fortellinger/historier	Vi lager små fortellinger enkeltvis eller i gruppe, med utgangspunkt i bilder/konkreter. Disse skrives ned, henges på veggen og leses opp igjen. Vi dikter sang på bakgrunn av barnas verbale og kroppslige ytringer.
<b>BIBELHISTORIER</b>	Barna skal få bli kjent med juleevangeliet og påskebudskapet.	Barna skal i enkel grad bli kjent med deler av Bibelhistorien. Det blir lagt vekt på jul og påske.

<p><b>BEGREPSTRENING</b></p>	<p>Vi skal tilby barna læring gjennom førstehåndserfaringer (direkte møte). Barna skal lære gjennom varierte og rike erfaringer, som gir mening for barna. Barna skal utvikle sitt ordforråd i forhold til begreper knyttet til egen hverdag:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kroppen /meg selv</li> <li>- Natur/dyr</li> <li>- Farger</li> <li>- Leker</li> <li>- Årstider/vær/klær</li> <li>- Mat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Flittig bruk av rim og regler</li> <li>• Samtaler rundt det barnet holder på med</li> <li>• Bevisst bruk av språk og begreper hos den voksne</li> <li>• Bildelotto</li> <li>• Høytlesing</li> </ul>
------------------------------	---	--



## NATUR 0-3 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<p><b>FUGLER</b></p>	<p>Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge /nærområdet.</p>	<p>Lære navn på ulike fugler og gjenkjenne dem etter utseende.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Måke</li> <li>• Skjære</li> <li>• Kråke</li> <li>• And</li> </ul>
<p><b>VÆR/TEMPERATUR</b></p>	<p>Forståelse for vær og ulike værforhold</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Værsirkel som viser ulikt vær med pil i midten som skal peke på hva slags vær vi har.</li> <li>• Bruke papirdukke som vi klær på etter vær.</li> </ul>
<p><b>SANGER/RIM/REGLER</b></p>	<p>Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider,</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "Sol, sol kom igjen"</li> <li>• "Huttetu så kaldt det er"</li> </ul>

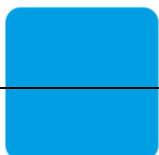


	dyr, fugler, insekter, planter og lignende	<ul style="list-style-type: none"> <li>• "Se nå snør det", "Det snør, det snør, tiddelimum"</li> <li>• "Se, regndråper faller fra skyen ned"</li> <li>• "Jeg gikk en tur på stien"</li> <li>• "En støvel og en sko"</li> </ul>
<b>FARGER</b>	Bli kjent med fargene i naturen	Trærne skifter farge gjennom årstidene. Vi ser også at blomster og dyr finnes i ulike farger. Vi finner et tre som vi følger året rundt, hva skjer med treet?
<b>MAT/BÅL</b>	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen	Lage pinnebrød og steke på bål, grille pølser og fiskekaker, poppe popkorn på bål, spise matpakka ute.
<b>UTELEKER</b>	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Bjørnen sover, Hoppe sa gåsa og epler og pærer.
<b>MÅNEDENS EKSPERIMENT</b>	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	For eksempel: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Smelte snø</li> <li>• Fryse vann</li> <li>• Fange insekter i glass</li> </ul>
<b>MILJØ</b>	Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen. Bli kjent med nærmiljøet. Lære om miljøvern. Hvordan vi oppfører oss på tur.  Brannvern.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vi bruker skogsområdet vårt.</li> <li>• Bruke barnehagen nærmiljø.</li> </ul> <p>Verne om dyr- og planteliv. Ikke kaste søppel ute. Sortere søppel i barnehagen.</p> <p>Vi har jevnlig brannøvelser i barnehagen. Uker hvor vi har fokus på brannvern for toårsklubben.</p>
<b>DYR</b>	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet	Har med dyrepose. Vi snakker om dyrene vi har i posen. For eksempel elg, rev, bjørn...Vi kikker på småkryp vi finner



**NATUR 3-6 ÅR**

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>FUGLER</b>	Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge	Skjære, flaggspett, kjøttmeis, dompap. Lage foringsballer. Bruke bilder og sanger
<b>VÆR/TEMPERATUR</b>	Forståelse for vær og ulike værforhold	Tegne været inn på kalenderen. Påkledning.
<b>SANGER/RIM/REGLER</b>	Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende	Sesong/årtidssanger. Månedsangene.
<b>FARGER</b>	Bli kjent med fargene i naturen	Sortering av farger: Rød, blå, lilla, grønn, orange, hvit, sort, brun
<b>MAT/BÅL</b>	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen (For førskolegruppa), bål vett, tenne bål	Bær, pinnebrød, pølser, ostesmørbrød, lapper, suppe, fiskekaker, matpakker.
<b>UTELEKER</b>	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Haien kommer med variasjon. Hauk og due, Rødt lys, Ulv, ulv, Fargeleken. Lekene krever aktive voksne.
<b>MÅNEDENS EKSPERIMENT</b>	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	Ulike eksperiment; F.eks. grave ned søppel for så å grave det opp igjen senere. Hva skjer når blomstene ikke får alt de trenger for å vokse?
<b>MILJØ</b>	Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen. Bli kjent med nærmiljøet.	Søppelplukking, kildesortering. Livets sirkel. Gi barna varierte turopplevelser. La selve turen være målet, vi skal ikke "halse" frem til rasteplassen. Rydde etter oss.
<b>DYR</b>	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet	Sporfinning, sanger bilder, konkrete. Utforske med forstørrelsesglass på insekter. Bruke dyr/insektsbok.



## MATTE 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>FORM</b>	Bli kjent med begrepene: runding, trekant og firkant	Vi henger opp formene på badet, maler de på vinduet, teiper de på golvet. Blåser såpebobler. Bruker formene i plast som deles ut til barna i samling.
<b>TALL OG MENGDER</b>	Bli kjent med å telle fra 1 til 5, og begrepene "mange" og "ingen"	Synge sanger med tall: "En og to og tre indianere", "En elefant kom marsjerende" Regla om fem små apekatter. Telle barna hver dag. Teller fingre og tær. Bruke terning og lotto
<b>POSISJON OG PLASSERING</b>	Bli kjent med begrepene: Først/sist, foran/bak/mellom, før/etter	Gjenkjenne dagsrytmen: Først leke og så rydde, samling og så spiser vi. Navn på ukedager og måneder. Hva kommer før og hva kommer etter? Hvem sitter ved siden av deg? Hvilke klær må først på?  Legge puslespill, spille spill. Hvilken plassering har du i søskenflokket?
<b>STØRRELSER, MØNSTER OG SORTERING</b>	Bli kjent med begrepene stor/liten, tykk/tynn	Hver dag i ryddesituasjoner samtaler vi om leker som skal opp i hvilke kasser. Det er logo på kassene slik at det er lettere å sortere. Illustrere ulike størrelser med konkrete objekter som de tre bjørnene i eventyret om Gullhår, de tre bukkene Bruse, plastdyrene og barna – hvem er høyest, hvem er lavest.
<b>MÅL OG VEKT</b>	Bli kjent med begrepene lang/kort, tung/lett, full/tom høy/lav	Vise barna at vi måler og veier matvarer når vi lager mat. Måler barna på høsten og våren. Var det noen forskjell?
<b>KOORDINASJON</b>	Øve på å kaste/ta imot en ball. Øve på å sparke en ball	Holde pensel og blyant. Kaste, trille og sparke ball. Bevege oss som dyr. Øve på å kle seg selv.

<b>BALANSE</b>	Øve opp balansen, få kontroll over kroppen sin	Klatre ute på lekeapparatene. Opp og ned på krakk inne. Huske, tegne strek og balansere på den.
<b>STYRKE</b>	Få erfaringer med kroppens egen styrke	Hjelpe til med å løfte lekekasser på plass. Sykle ute.
<b>SPENST</b>	Få erfaringer med egen spenst	Regler med hoppebevegelser: "Hoppe sa gåsa" og "Epler og pærer"
<b>FINMOTORIKK</b>	Øve på ferdigheter som å klippe, lime, perle og pusle. Øve på å holde gaffel og blyant	Tegne, male og modellere. Bygge med duplo og klosser, kjøre med bil og tog bane, puslespill
<b>TERNING</b>	Bli kjent med terningen	Øve på å trille terningen. Motorikkterning, terning med prikker på, terning med ulike ansiktsuttrykk, fargeterning



## MATTE 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>FORM</b>	Få kjennskap til de grunnleggende geometriske formene: sirkel(runding) trekant rektangel (lang firkant) Barna skal få kjennskap til begrepene hel/halv og kunne skille likhet og ulikhet på former i hverdagen (sko er forskjellig fra støvel. Osv.) Barna skal kunne bruke de geometriske formene ved å benytte flere sanser.	Klippe og lime figurer, ta bilde og se/tegne inn på bildet så de ser at alle ting er satt sammen av former. Fallskjermlek, logico, geometriske brikker, bøker, tellebrikker. Matteleker.
<b>TALL OG MENGDER</b>	Barna skal få oppleve glede over å utforske, og leke med tall, både organisert og spontant i hverdagssituasjoner  Kunne telle, og gjenkjenne tall fra 1 - 10 (regletelling, rekketelling og	Butikklek. 1, 2, 3, bøkene. Telle barn i samlingsstund, terning, tellebrikker, spill og puslespill, sanger og regler, cuisinairestaver. Terning. Forskjellige eventyr.

	<p>baklengstilling). Få forståelse for tallmengde.</p> <p>Få erfaring med flyttetelling og de viktigste begrepene knyttet til tall og mengder: "alle, ingen, mange, få, noe. Flest og færrest, like mange, ikke like mange, flere enn og færre enn".</p> <p>Bli kjent med terningen</p>	
<b>POSIJON OG Plassering</b>	<p>Erfare størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse</p> <p>Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere de.</p>	<p>Hinderløype, fallskjermlek, cuisinairestaver, regler.</p> <p>Bukkene bruse, Geitekillingen, Gubben og gamla. Gå i rekker på tur, en elefant kom marsjerende, kaplaklosser, lego, tellebrikker. Konstruere etter modell.</p>
<b>STØRRELSER, MØNSTER OG SORTERING</b>	<p>Barna skal tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper, og erfare ulike størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne.</p> <p>Ha kjennskap til begrepene:  <u>Størrelse:</u> "Stor, liten, størst, minst, ikke samme størrelse, større enn, mindre enn". Høy og lav  <u>Tykkelse:</u> "Tykk, tynn, tykkest, samme tykkelse, ikke samme tykkelse, tykkere enn, tynnere enn".</p>	<p>Puslespill, cuisinairestaver, bruke kroppen som måleinstrument.</p> <p>Perler og oppgaveark.</p> <p>Presentere måleenheter som meter, cm, dl, kg.</p>
<b>MÅL OG VEKT</b>	<p>Få erfaringer med ulike typer mål, måleenheter og måleredskap gjennom lek og hverdagsaktiviteter.</p> <p>Få barna til å fundere rundt avstand, vekt, volum og tid. Undre seg over Begreper knyttet til mål og vekt.</p>	<p>Bruke kroppen som måleinstrument. Bruke vektskål.</p> <p>Måle med tau.</p> <p>Vannforsøk.</p>
<b>KOORDINASJON</b>	<p>Få kjennskap til en sang med bestemte bevegelser</p> <p>Øve på å kaste og ta imot en ball.</p> <p>Øve på å sparke og ta imot en ball med beina.</p>	<p>Buggi-buggi.</p> <p>Hode, skulder, kne og tå.</p> <p>Mia det er meg.</p> <p>Gutten som hadde det vondt.</p> <p>Kaste, sparke, trille ball til hverandre.</p>
<b>BALANSE</b>	<p>Øve på balanse, få kontroll over kroppen sin</p>	<p>Flytting av kroppsvekt fra en del til en annen. Hinke, hoppe, hinderløype ute og inne, balanseleker. Gå i ulendt skogsterreng.</p>

<b>STYRKE</b>	Få erfaring med egen kroppsstyrke	Bære sekk. Tautrekking. Klatre. Hoppetau. Gå i ulendt terreng. Maileker.
<b>SPENST</b>	Øve på myke og kontrollerte landinger på ulike underlag.	Hoppe og lande på ulike måter. Hoppe høyt, hoppe langt. Hoppetau.
<b>FINMOTORIKK</b>	Øve på ferdigheter som klippe, lime, perle og pusle. Samt det å holde riktig i blyanten, saks, skje, gaffel.	Perlebrett, puslespill, konstruksjonslek. Kle på seg selv, (glidelås). Holde spiseredskaper. Mye læring under kreativt.
<b>TERNING</b>	Bli kjent med terningen.	Bruke terning i ulike størrelser med ulike motiv og i forskjellige sammenhenger. Brettspill og stasjonslek.



## KREATIVITET 0-3 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>DRAMA</b>	Øve på spontanitet, trygghet - tørre å stå frem i gruppa. Mestringsopplevelse. Gi slipp på virkeligheten og gå inn i ulike roller.	Dramatisere eventyr og fortellinger: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Gullhår og de tre bjørnene</li> <li>• Bukkene Bruse</li> <li>• Den lille larven Aldrimett</li> </ul>
<b>MALING</b>	Lære om fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.	Bruke fallskjerm, fargeposer. Male på snø, ansiktsmaling, blåse maling med sugerør, bruke svamp og pensel. Synge malevisa av Torbjørn Egner for å øve inn fargene.
<b>TREARBEID</b>	Gi barna erfaring med trearbeid. Å kunne skape noe selv.	Finne pinner i skogen som vi lager nisser og sommerfugler av
<b>TEGNING/BILDE</b>	Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge	Tegne og fargelegge med fettstift, kritt og tusj.



		Prøve å klippe i papir, lime, rive og krølle ark.
<b>TEKSTIL</b>	Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.	Trykke på stoff med potet, svamp. Lage bilder av stoff og garn.
<b>SKULPTUR</b>	Konstruere og forme i ulike materialer.	Troldeigavtrykk av hånd. Plastelina, sandslott og snø skulptur.
<b>MUSIKK/SANG/DANS</b>	Lytte til ulike musikkjanger. Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser. Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.	Synge sangene så ofte at barna blir kjent med dem og kan dem. Bruke rytmeinstrumenter. Høre på og bevege seg til ulik musikk. Bruke sprell levende
<b>DESIGN/ARKITEKTUR</b>	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.	Se på ulike typer hus når vi er på tur. Kikke etter hus i billedbøker.
<b>FIM/FOTO</b>	La barna få kjennskap til og veiledning i å bruke digitale verktøy.	Ta jevnlig bilder av barna i ulike situasjoner



## KREATIVITET 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<b>DRAMA</b>	Øve på spontanitet, trygghet - tørre å stå frem i gruppa. Mestringsopplevelse. Gi slipp på virkeligheten og gå inn i ulike roller.	Skyggeteater. Mime. Dramatisere eventyr og fortellinger. Lage variasjoner av f.eks bukkene bruse. Hånddukker. Stemmebruk – sterk/svak.
<b>MALING</b>	Lære om de ulike fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Blande farger, få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.	Potettrykk på tekstil, male på tre, male på blader og trykke. Male med såpe, vannfarge, male med hvit og svart, lage regnbuen og lære hvilke farger vi må blande for å få til dette. Vi ta utgangspunkt i noen kjente kunstnere.
<b>TREARBEID</b>	Gi barna erfaring med grunnleggende snekkerferdigheter som spikre, måle, merke og	Lage ting av pinner og kongler. Spikerbilder (skolegruppa). Barkebåter. Rytme-pinner.

	sage. Å kunne skape noe selv.	
<b>TEGNING/BILDE</b>	Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge	Tusj. Fettstifter. Fargeblyanter. Bruke forskjellige materialer å "male" med og på. Lage selvportrett. Årstidsbilder. Kjente kunstnere, f.eks. Munch.
<b>TEKSTIL</b>	Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.	Vev: påskelapp (skolegruppa) Garn: Fingerhekle/strikke.
<b>SKULPTUR</b>	Konstruere og forme i ulike materialer.	Bruke plastelina, trolleig, lufttørkende leire. Lage steintroll, snømann, sandslott. Land-art.
<b>MUSIKK/SANG/DANS</b>	Lytte til ulike musikkjangere. Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.	Bruke rytmeinstrumenter i barnehagen/naturen. Få kjennskap til forskjellig type dans: stev/leikarring, disco, og andre typer som de voksne kan representere. Bruke sprell levende Bevege seg fritt til forskjellig type musikk. Sang og bevegelsesleker.
<b>DESIGN/ARKITEKTUR</b>	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.	3 år: skoglandskap for bukkene Bruse. 4 år: bondegård. 5 år: By/hus
<b>FILM/FOTO</b>	La barna få kjennskap til og veiledning i å bruke digitale verktøy.	Lage fotoutstilling med egne bilder. Lage film med iPad-bilder På skolegruppetur: Filme barna og se det sammen etterpå.



## Lek og bevegelse 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
--------	--------	---------

<p><b>Kropp, bevegelse</b></p>	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p> <p>Få tilgang på å bruke, og bli kjent med, ulikt motorisk lekemateriell som stimulerer til varierte bevegelser.(ute og inne)</p> <p>Bli kjent med musikk, rytme og sang med tanke på å stimulere til bevegelsesglede.</p> <p>Gå/delta på kortere turer som stimulerer til gode opplevelser innenfor friluftsliv.</p>	<p>Voksne tilrettelegger for utfordringer på ulike nivåer, og er støttende og motiverende i lek og aktivitet. Oppleve trygghet. Oppleve voksne som møter, anerkjenner og setter ord på følelsene deres</p> <p>Oppleve variert motorisk lek, dans og bevegelsesglede, ute og inne. Det fysiske miljøet gir god plass for tumlelek også inne</p> <p>Gi barna mye rom for bevegelse og sansemotorisk lek og aktivitet. (Gymmadrass, baller, store esker, tunnelen, plass til å løpe) Daglig tilrettelagte aktiviteter. Bruke bevegelsessanger, gjentakelse er morsomt og utviklende.</p> <p>Bevegelsesleker, sanger, rim/regler mm</p> <p>Benevne kroppsdeler v/påkledning osv.Sette ord på behov; jeg ser du fryser, er tørst osv. Sette ord på følelser.</p> <p>Tilrettelegge for bevegelse. Ha tilgjengelig ulikt materiell</p> <p>Bruke variert musikk og sang til dans, rytme. bevegelse mm</p> <p>Være ute i all slags vær Utelek i ulendtterreng hver dag, og turer i skogen</p>
--------------------------------	--	--

	<p>De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p> <p>Oppfordres til selvstendighet i hverdagsaktiviteter som å lære å gå, kle på seg, spise med bestikk, drikke av kopp, krabbe/gå opp trapper, klatre opp på stolen/stellebordet selv, håndvask etc</p> <p>Utforske og bli kjent med primærsansene våre (likevektssansen, berøringssansen og muskel- og leddsans) og utforske, bli kjent med og øve på benevning av sekundærsansene våre (se, høre, smake, lukte).</p>	<p>Få muligheten til å kle på og av seg selv</p> <p>Bruke hverdagssituasjonen til bevisst bruk i forhold til å skape varierte bevegelseserfaringer. Av/påkledning; eks. tøfler, bukse .Rydding, Dekke på/av bord.</p> <p>Møte ulike sanseintrykk, gjennom å se, lukte, høre, kjenne, smake</p>
<b>Mat og helse</b>	<p>Få kunnskap om og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</p> <p>Bli vant til å smake og lukte på mat som serveres i barnehagen, og bli vant til ulike konsistenser og smaker</p>	<p>La barna få delta i matlagning. Voksne oppmuntrer barna til å prøve å smøre maten sin selv, forsyne seg selv.</p> <p>Servere ulik mat som stimulerer smaksopplevelsen. Smake på ulike smaker. Servere variert og sunn mat, Frukt, grønt, fisk mm</p>
<b>Lek</b>	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p>	<p>Begynnende tur takings lek. Vise nysgjerrighet og interesse på det som skjer rundt seg</p> <p>Toddler lek.</p> <p>Samspill i titt tei lek.</p> <p>Begynnende parallell lek (Flirekonsert)</p> <p>Kunne delta i ulike typer lek. Dele og holde på leker(selvhevdelse).</p> <p>Begynnende interesse for å leke med andre.</p> <p><b>Voksenrollen:</b> Være trygge og tilgjengelige voksne. Voksne som fungerer som "ladestasjoner" for barna for å skape trygghet. Barna skal alltid</p>

		<p>ha tilgjengelige voksne de kan søke trygghet hos.</p> <p>Vokse som tilrettelegger for lek.</p> <p>Utvide og berike leken, veilede leken.</p> <p>Komme med nye ideer og innspill.</p> <p>Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet.</p> <p>Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.</p>
--	--	--



## Lek og bevegelse 3- 6ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p><b>Kropp, bevegelse</b></p>	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p> <p>Få mulighet og oppfordres til, å utfordre seg selv fysisk, psykisk, sosialt og kognitivt, ved å prøve nye leker og aktiviteter.</p>	<p>Voksne legger til rette for fysisk aktivitet og varierte utfordringer som gym, utegrupper og hinderløyper</p> <p>Voksne er støttende og motiverende</p> <p>.</p> <p>Tilby varierte inne og uteaktiviteter</p> <p>Hinderløype ute og inne</p> <p>.</p> <p>Regelleker (haien kommer, hauk og due, m.fler)</p> <p>.</p>

	<p>Utvikle forståelse for ulike tradisjonsleker og organisert lek og avspenningsaktiviteter.</p> <p>Få begynnende kunnskap om kroppens funksjoner, og knytte begreper opp mot kroppen og ulike bevegelser.</p> <p>Få en forståelse for kroppslige ulikheter og respekt for egen og andres kropp.</p> <p>De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p> <p>Introduiseres for enkel førstehjelp og øve seg på nødnumrene</p>	<p>Legge til rette for lek og avspenning</p> <p>Gi barna kunnskap om helse, tema kroppen mm Respekt for egen og andres kropp; sette grenser ifht. egen kropp . Lære litt om kroppsdelene og funksjoner. Positiv kroppskontakt</p> <p>Går på turer i nærmiljøet året rundt. Varierte aktiviteter ute tilpasset årstiden. Delta i ulike former for friluftsliv gjennom alle årstidene (eks. bål, lavvo, klatring, korte gå-/sykkel-/skiturer)</p> <p>Begynne å se sammenhengen mellom klær og vær</p> <p>Tema på førskolen: Henry - førstehjelp for bhg.barn (opplegg fra Røde kors) Beredskapsuke</p>
<p><b>Mat og helse</b></p>	<p>Få kunnskap om og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</p> <p>Opplive glede i fellesmåltider</p> <p>Oppfordres til selvstendighet i måltidet ved å utvikle bevissthet rundt det å være sulten og tørst.</p> <p>Få forståelse for de ulike smakene som surt, søtt, salt, bittert og umami (proteinsmak).</p> <p>Få en forståelse for hvilken mat og drikke kroppen trenger, samt hvorfor.</p>	<p>Delta i matlaging og forberedelsene til måltidet. Fra råvarer til måltid.</p> <p>Dekke på, hjelpe hverandre, forsyne seg selv</p> <p>Lage mat med ulike smaker, smake på ulike ting. Ha et smakshjul gjennom barnehageåret, der ulike smaker er i fokus.</p>
	<p>Målet med matpakkeprosjektet er å introdusere barna for ulike matvarer, matkultur og mattradisjoner, samt at</p>	<p>Ha matpakkeprosjekt, barna deltar i prosessen med å lage egne matpakker.</p>

	<p>barna kan lære ulike måter å tilberede matpakker på før de begynner på skolen. Øve på å lage matpakker på ulike måter, og få en forståelse for hva en matpakke kan og bør inneholde</p> <p>Barna skal bidra med å så og høste, samt få kjennskap til hvordan vi kan konservere mat fra naturen og ta det fram igjen for å bruke det i matpakke. Vi ønsker å gi barna sunne vaner som de kan ta med seg når de begynner på skolen, og videre i livet.</p>	<p>Lage kjøkkenhage, så, plante, høste inn mm Fra jord til bord</p>
<p><b>Lek</b></p>	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p>	<p>Være i lek over tid. Kunne leke alene og med andre. Være i lek over noe tid. Mestre turtaking.</p> <p>Leve seg inn i rollelek, glemme tid og sted.</p> <p>Være mer selvstendig i lek. Bringe nye elementer inn i leken. Humor i leken, glede av å være med andre. Oppsøke barn på en positiv måte.</p> <p><b>Voksenrollen:</b> Være trygge og tilgjengelige voksne. Voksne som fungerer som "ladestasjoner" for barna for å skape trygghet. Barna skal alltid ha tilgjengelige voksne de kan søke trygghet hos. Vokse som tilrettelegger for lek. Utvide og berike leken, veilede leken. Komme med nye ideer og innspill. Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet.</p>



		Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.
--	--	--

## Et godt måltid



Rammeplanens fagområde **Kropp, bevegelse, mat og helse** er en del av selve stammen i vårt pedagogiske konsept og inngår derfor som del av innhold og arbeid med alle våre fem fagtema.

Læringsverkstedets barnehager skal være en arena hvor barn får oppleve matglede og matkultur. Vi har i samarbeid med Ryfylkekokken Frode Selvaag og Arne Brimi utviklet «Et godt måltid». Gjennom «Et godt måltid» har vi også fokus på et sunt og variert kosthold, norsk kulturtradisjon og en hyggelig atmosfære. Barna er aktive deltakere i hele prosessen med planlegging, tilberedning av maten, gjennomføring av selve måltidet og opprydding etterpå. Måltidet for oss handler om mer enn bare å spise. Måltidet er en arena for fellesskap og samspill, mestring, gode opplevelser og samtaler. Dette er en del av hvert enkelt barns dannelsesprosess og bidrar til utvikling av barnas sosiale kompetanse.

I vår barnehage lager vi mat på to kjøkken. I 4. etasje ligger det største kjøkkenet som er tilhørende avdelingene Grønn og Orange. I 3. etasje ligger et mindre kjøkken som tilhører avdelingene Gul og Blå.

For de største barna vil vi fra samarbeide på tvers av avdelingene. Her er fokus på å få innsikt i matvarenes opprinnelse og ulike måter å tilberede disse på for å se veien fra mat til måltid. Det er også et stort fokus på konkret arbeid som for eksempel mål, vekt eller å telle hvor mange skjærer vi trenger samt hygiene før, under og etter mattilberedning. Hos Orange og Grønn vil noen barn være med på kjøkkenet hver dag sammen med en voksen fra hver avdeling, for slik å skape et godt pedagogisk opplegg knyttet til matlagingen.

For Gul og Blå er fokuset på deltakelse for de eldste det viktigste. Her vil det bli lagt vekt på å besøke kjøkkenet når en voksen lager mat, for å på den måten kunne bli kjent med matvarer,

telle antall tallerkener vi trenger eller helle melk i kjelen. Også her er det viktig å lære om hygiene rundt måltidet.

## Bakgrunnsdokumenter

### Lov og forskrifter

- Lov om barnehager (barnehageloven) (2005)
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017)

### Læringsverkstedets dokumenter

- Verdiplattform
- Veilederen «Vår pedagogikk»
- Handlingsplan mot mobbing i barnehagen
- Virksomhetsplan

### Veileder fra Kunnskapsdepartementet

- Fra eldst til yngst, overgang barnehage-skolen (2008)

### Veiledere fra Utdanningsdirektoratet

- Håndtering av kriser og sorg i barnehagen (2014)
- Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat (2013)
- Barns trivsel – voksnes ansvar, veileder om forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen (2012)

### Lenker til aktuelle hjemmesider

- [Læringsverkstedet](#)
- [Regjeringen/Kunnskapsdepartementet/Barnehage](#)
- [Utdanningsdirektoratet/Barnehage](#)
- [PBL - Private barnehagers landsforbund](#)